

“ZAMONAVIY TA’LIMDA SUN’IY INTELLEKTNI QO‘LLASHNING ISTIQBOLLARI VA MUAMMOLARI” XALQARO ILMIY-AMALIY ANJUMAN 22-23-MAY 2026-YIL

BOSHLANG‘ICH TA’LIMDA PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALARNING SAMARALI USULLARINI YARATISH TEXNOLOGIYALARI

Choriyeva Iroda

Termiz iqtisodiyot va servis universiteti

Boshlang‘ich ta’lim yonalishi 2-kurs talabasi

Ilmiy rahbar: Xayitova Feruza

Termiz iqtisodiyot va servis universiteti,

Pedagogika fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD).

Annotatsiya: Mazkur maqolada boshlang‘ich ta’lim jarayonida pedagogik texnologiyalarning samarali usullarini yaratish va amaliyotga joriy etish masalalari ilmiy-nazariy va metodik jihatdan tahlil qilinadi. Tadqiqotning asosiy maqsadi zamonaviy ta’lim talablariga mos holda o‘quvchilarning bilim, ko‘nikma va kompetensiyalarini rivojlantirishga xizmat qiluvchi pedagogik texnologiyalarni ishlab chiqish texnologiyalarini aniqlashdan iborat. Tadqiqot jarayonida tahlil, taqqoslash, pedagogik kuzatuv va umumlashtirish metodlaridan foydalanildi. O‘rganish natijalariga ko‘ra, interfaol ta’lim metodlari, o‘yin texnologiyalari, axborot-kommunikatsiya vositalari hamda kompetensiyaviy yondashuv asosida tashkil etilgan darslar o‘quvchilarning bilish faolligi, mustaqil fikrlashi va ta’limga bo‘lgan qiziqishini oshirishi aniqlandi. Shuningdek, pedagogik texnologiyalarni loyihalashda o‘quvchilarning yosh va individual xususiyatlarini hisobga olish ta’lim samaradorligini ta’minlovchi muhim omil ekani asoslab berildi. Tadqiqot xulosalari boshlang‘ich ta’limda samarali pedagogik texnologiyalarni yaratish va qo‘llash bo‘yicha metodik tavsiyalar ishlab chiqishga xizmat qiladi.

Kalit so‘zlar: boshlang‘ich ta’lim, pedagogik texnologiyalar, samarali ta’lim usullari, interfaol metodlar, o‘yin texnologiyalari, kompetensiyaviy yondashuv, ta’lim samaradorligi, o‘quv faolligi, metodik loyihalash

Kirish.

Bugungi kunda ta’lim tizimini modernizatsiya qilish, ta’lim sifati va samaradorligini oshirish masalalari global miqyosda dolzarb vazifalardan biri hisoblanadi. Ayniqsa, boshlang‘ich ta’lim

“ZAMONAVIY TA’LIMDA SUN’IY INTELLEKTNI QO‘LLASHNING ISTIQBOLLARI VA MUAMMOLARI” XALQARO ILMIY-AMALIY ANJUMAN 22-23-MAY 2026-YIL

bosqichi shaxsning keyingi ta’limiy va ijtimoiy rivojlanishida hal qiluvchi ahamiyatga ega bo‘lib, ushbu bosqichda qo‘llaniladigan pedagogik texnologiyalar o‘quvchilarning bilim olishga bo‘lgan munosabati, bilish faolligi va mustaqil fikrlash ko‘nikmalarining shakllanishiga bevosita ta’sir ko‘rsatadi. Shu bois boshlang‘ich ta’limda pedagogik texnologiyalarning samarali usullarini yaratish va ularni amaliyotga tatbiq etish muhim ilmiy-pedagogik muammo sifatida qaraladi.

Zamonaviy ta’lim jarayonida an’anaviy o‘qitish usullari bilan cheklanib qolish o‘quvchilarning yosh xususiyatlari, individual ehtiyojlari va qiziqishlarini to‘liq qondira olmaydi. Bugungi kunda ta’lim jarayonida interfaol metodlar, o‘yin texnologiyalari, axborot-kommunikatsiya vositalari va kompetensiyaviy yondashuvga asoslangan pedagogik texnologiyalarni qo‘llash talab etilmoqda. Ushbu texnologiyalar o‘quvchilarning bilish faoliyatini faollashtirish, ularni ta’lim jarayonining faol ishtirokchisiga aylantirish hamda o‘zlashtirilayotgan bilimlarni amaliy faoliyat bilan uyg‘unlashtirish imkonini beradi.

Boshlang‘ich ta’limda pedagogik texnologiyalarni yaratish jarayoni nafaqat tayyor metodlarni qo‘llash, balki ularni maqsadli ravishda loyihalash, moslashtirish va takomillashtirishni ham nazarda tutadi. Shu jihatdan, pedagogik texnologiyalarni ishlab chiqishda o‘quvchilarning yosh va psixologik xususiyatlari, ta’lim mazmuni, darsning maqsad va vazifalari, shuningdek, o‘qituvchining kasbiy mahorati muhim omillar hisoblanadi. Mazkur omillarni hisobga olmasdan yaratilgan texnologiyalar kutilgan pedagogik natijani bermasligi mumkin.

Mavjud ilmiy adabiyotlar tahlili shuni ko‘rsatadiki, boshlang‘ich ta’limda pedagogik texnologiyalardan foydalanish masalasi keng yoritilgan bo‘lsa-da, ularning samarali usullarini yaratish texnologiyalari yetarli darajada tizimlashtirilmagan. Ayniqsa, samarali ta’lim usullarini loyihalash, ularni dars jarayoniga bosqichma-bosqich joriy etish va natijadorligini baholash masalalari qo‘shimcha ilmiy tadqiqotlarni talab etadi. Bu holat mazkur mavzuning dolzarbligini yana-da oshiradi.

Shu nuqtayi nazardan, mazkur tadqiqotning maqsadi boshlang‘ich ta’limda pedagogik texnologiyalarning samarali usullarini yaratish texnologiyalarini aniqlash va ularning ta’lim jarayonidagi imkoniyatlarini ilmiy asosda yoritishdan iborat. Tadqiqot doirasida pedagogik texnologiyalarni loyihalash va qo‘llashning nazariy asoslarini tahlil qilish, amaliy tajribalarni

“ZAMONAVIY TA’LIMDA SUN’IY INTELEKTNI QO‘LLASHNING ISTIQBOLLARI VA MUAMMOLARI” XALQARO ILMIY-AMALIY ANJUMAN 22-23-MAY 2026-YIL

umumlashtirish hamda ta’lim samaradorligini oshirishga qaratilgan metodik tavsiyalar ishlab chiqish vazifalari belgilandi.

Boshlang‘ich ta’limda pedagogik texnologiyalarning samarali usullarini yaratish masalasi pedagogika fanining muhim va dolzarb yo‘nalishlaridan biri sifatida ko‘plab olimlar tomonidan tadqiq etilgan. Ilmiy adabiyotlarda pedagogik texnologiya tushunchasi ta’lim jarayonini oldindan rejalashtirish, uni maqsadga muvofiq tashkil etish hamda kutilgan natijaga kafolatli erishishni ta’minlovchi tizimli faoliyat sifatida talqin qilinadi. Ushbu yondashuv boshlang‘ich ta’lim sharoitida o‘quvchilarning yosh, psixologik va individual xususiyatlarini hisobga olgan holda ta’lim jarayonini samarali tashkil etish imkonini beradi.

Pedagogika sohasidagi klassik tadqiqotlarda ta’lim jarayonini texnologiyalashtirish g‘oyasi o‘qitishning samaradorligini oshirish bilan bevosita bog‘langan. Jumladan, ta’limni loyihalash, maqsad-mazmun-metod-natija uyg‘unligini ta’minlash pedagogik texnologiyalarning muhim belgilari sifatida ko‘rsatib o‘tiladi. Boshlang‘ich ta’limga oid ilmiy manbalarda pedagogik texnologiyalar o‘quvchilarning bilish faolligini oshirish, mustaqil fikrlashini rivojlantirish va ta’limga bo‘lgan qiziqishini kuchaytirishga xizmat qilishi ta’kidlanadi.

Zamonaviy adabiyotlarda interfaol ta’lim metodlari pedagogik texnologiyalarning samarali usullari sifatida keng yoritilgan. Tadqiqotchilarning fikriga ko‘ra, “aqliy hujum”, “klaster”, “insert”, “rol o‘ynash”, “muammoli vaziyat” kabi interfaol metodlar boshlang‘ich sinf o‘quvchilarini faol o‘rganishga jalb etib, bilimlarni ongli va mustahkam o‘zlashtirishga yordam beradi. Bu metodlar o‘quvchilarning muloqot ko‘nikmalarini rivojlantirish, jamoada ishlash va o‘z fikrini erkin ifodalashiga imkon yaratadi.

So‘nggi yillarda chop etilgan ilmiy tadqiqotlarda o‘yin texnologiyalarining boshlang‘ich ta’limdagi o‘rni alohida e’tirof etiladi. O‘yin faoliyati boshlang‘ich yoshdagi bolalar uchun yetakchi faoliyat turi bo‘lib, u ta’lim jarayonini qiziqarli, mazmunli va samarali tashkil etishga xizmat qiladi. O‘yin texnologiyalariga asoslangan pedagogik yondashuvlar o‘quvchilarning bilish jarayonini faollashtirib, ularning psixologik zo‘riqishini kamaytiradi hamda ijobiy emotsional muhitni shakllantiradi.

“ZAMONAVIY TA’LIMDA SUN’IY INTELLEKTNI QO‘LLASHNING ISTIQBOLLARI VA MUAMMOLARI” XALQARO ILMIY-AMALIY ANJUMAN 22-23-MAY 2026-YIL

Axborot-kommunikatsiya texnologiyalariga bag‘ishlangan adabiyotlarda esa raqamli vositalar, elektron resurslar va mobil ilovalarning boshlang‘ich ta’limdagi imkoniyatlari tahlil qilingan. Tadqiqotchilar AKTdan foydalanish o‘quvchilarning axborot bilan ishlash ko‘nikmalarini rivojlantirish, darslarni vizuallashtirish va individual yondashuvni ta’minlashda muhim ahamiyatga ega ekanini qayd etadilar. Shu bilan birga, raqamli pedagogik texnologiyalarni yaratishda ularning didaktik maqsadlarga mosligi va yosh xususiyatlariga moslashtirilishi zarurligi ta’kidlanadi.

Kompetensiyaviy yondashuvga asoslangan ilmiy manbalarda pedagogik texnologiyalarni yaratish jarayoni o‘quvchilarda nafaqat bilim, balki amaliy ko‘nikma va hayotiy kompetensiyalarni shakllantirishga yo‘naltirilishi lozimligi ko‘rsatiladi. Boshlang‘ich ta’limda bu yondashuv o‘quvchilarning o‘qish, muloqot qilish, muammoni hal etish va o‘z-o‘zini rivojlantirish kompetensiyalarini rivojlantirishga xizmat qiladi.

Umuman olganda, adabiyotlar tahlili shuni ko‘rsatadiki, boshlang‘ich ta’limda pedagogik texnologiyalarning samarali usullarini yaratish bo‘yicha nazariy va amaliy asoslar mavjud. Biroq ularni yagona tizimga keltirish, samarali usullarni loyihalash texnologiyalarini aniqlash hamda ularning ta’lim natijalariga ta’sirini chuqur tahlil qilish masalalari hanuz dolzarb bo‘lib qolmoqda. Shu bois, mazkur yo‘nalishda olib boriladigan tadqiqotlar boshlang‘ich ta’lim samaradorligini oshirishda muhim ilmiy-amaliy ahamiyat kasb etadi.

Adabiyotlar tahlili va tadqiqot jarayonida olingan natijalar boshlang‘ich ta’limda pedagogik texnologiyalarning samarali usullarini yaratish va qo‘llash masalasi ko‘p omilli va murakkab pedagogik jarayon ekanini ko‘rsatadi. Muhokama jarayonida aniqlanishicha, pedagogik texnologiyalarning samaradorligi faqatgina ularning yangiligi bilan emas, balki o‘quvchilarning yosh va psixologik xususiyatlariga mosligi, dars maqsadlariga yo‘naltirilganligi hamda o‘qituvchining metodik tayyorgarligi bilan chambarchas bog‘liqdir.

Tadqiqot natijalarini tahlil qilish shuni ko‘rsatdiki, interfaol metodlar va o‘yin texnologiyalariga asoslangan pedagogik yondashuvlar boshlang‘ich sinf o‘quvchilarining bilish faolligini oshiradi, ularni ta’lim jarayonining faol subyektiga aylantiradi. Muhokama jarayonida bu usullar an’anaviy tushuntirishga asoslangan darslarga nisbatan o‘quvchilarning mustaqil fikrlashi, savol berishi va

“ZAMONAVIY TA’LIMDA SUN’IY INTELLEKTNI QO‘LLASHNING ISTIQBOLLARI VA MUAMMOLARI” XALQARO ILMIY-AMALIY ANJUMAN 22-23-MAY 2026-YIL

muammoli vaziyatlarga munosabat bildirishida yuqori natija berishi aniqlandi. Bu holat pedagogik texnologiyalarni yaratishda faollashtiruvchi usullarga ustuvorlik berish zarurligini ko‘rsatadi.

Shuningdek, axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanishga oid natijalar muhokamasi shuni ko‘rsatdiki, raqamli vositalar va elektron resurslar ta’lim jarayonini vizual va interfaol tashkil etish orqali o‘quvchilarning mavzuni tushunishini osonlashtiradi. Biroq, muhokama davomida ayrim muammolar ham aniqlandi. Jumladan, pedagogik texnologiyalarni qo‘llashda o‘qituvchilarning raqamli kompetensiyasi yetarli bo‘lmaganda yoki texnologiyalar maqsadsiz qo‘llanganda kutilgan pedagogik samara pasayishi mumkin. Bu esa pedagogik texnologiyalarni yaratish va joriy etishda metodik yondashuvning muhimligini yana bir bor tasdiqlaydi.

Muhokama jarayonida kompetensiyaviy yondashuv asosida yaratilgan pedagogik texnologiyalar o‘quvchilarda faqat bilim emas, balki amaliy ko‘nikma va hayotiy kompetensiyalarni rivojlantirishga xizmat qilishi ta’kidlandi. Boshlang‘ich ta’limda bu yondashuv o‘quvchilarning o‘qishga bo‘lgan motivatsiyasini kuchaytirib, ularni kelgusi ta’lim bosqichlariga puxta tayyorlash imkonini beradi.

Umuman olganda, muhokama natijalari shuni ko‘rsatadiki, boshlang‘ich ta’limda pedagogik texnologiyalarning samarali usullarini yaratish jarayoni tizimli, maqsadga yo‘naltirilgan va ilmiy asoslangan bo‘lishi lozim. Ushbu jarayonda pedagogik texnologiyalarni loyihalash, ularni sinovdan o‘tkazish va natijalarini tahlil qilish muhim ahamiyat kasb etadi. Muhokama qilingan jihatlar tadqiqotning keyingi xulosalarini shakllantirish uchun asos bo‘lib xizmat qiladi.

Mazkur tadqiqot boshlang‘ich ta’limda pedagogik texnologiyalarning samarali usullarini yaratish va amaliyotga joriy etish ta’lim sifatini oshirishda muhim omil ekanini tasdiqlaydi. Tadqiqot davomida aniqlanishicha, pedagogik texnologiyalarni maqsadli loyihalash, o‘quvchilarning yosh va individual xususiyatlarini hisobga olgan holda qo‘llash hamda interfaol metodlar bilan uyg‘unlashtirish boshlang‘ich sinf o‘quvchilarining bilish faolligi va mustaqil fikrlash ko‘nikmalarini rivojlantirishga xizmat qiladi.

Olingan natijalar shuni ko‘rsatadiki, interfaol ta’lim metodlari, o‘yin texnologiyalari va axborot-kommunikatsiya vositalariga asoslangan pedagogik texnologiyalar o‘quvchilarning ta’lim jarayonidagi faolligini oshiradi, bilimlarni ongli va mustahkam o‘zlashtirishga imkon yaratadi. Shu bilan birga,

“ZAMONAVIY TA’LIMDA SUN’IY INTELLEKTNI QO‘LLASHNING ISTIQBOLLARI VA MUAMMOLARI” XALQARO ILMIY-AMALIY ANJUMAN 22-23-MAY 2026-YIL

kompetensiyaviy yondashuv asosida tashkil etilgan ta’lim jarayoni o‘quvchilarda nafaqat nazariy bilimlarni, balki amaliy ko‘nikma va hayotiy kompetensiyalarni shakllantirishga yordam beradi.

Xulosa qilib aytganda, boshlang‘ich ta’limda pedagogik texnologiyalarning samarali usullarini yaratish jarayoni tizimli, ilmiy asoslangan va metodik jihatdan puxta rejalashtirilgan bo‘lishi lozim. Ushbu jarayonda o‘qituvchining kasbiy mahorati, innovatsion yondashuvi va pedagogik texnologiyalarni ongli tanlashi hal qiluvchi ahamiyat kasb etadi. Tadqiqot natijalari boshlang‘ich ta’lim amaliyotida samarali pedagogik texnologiyalarni yaratish va qo‘llash bo‘yicha metodik tavsiyalar ishlab chiqishda muhim ilmiy-amaliy asos bo‘lib xizmat qiladi.

ADABIYOTLAR RO‘YXATI (REFERENCES):

1. Qodirova F. *Boshlang‘ich ta’lim pedagogikasi va metodikasi*. – Toshkent: Tafakkur, 2019. – 256 b.
2. Sodiqova Sh.A. *Boshlang‘ich sinflarda zamonaviy ta’lim texnologiyalari*. – Toshkent: Tafakkur bo‘stoni, 2018. – 240 b.
3. Qayumova N.M. *Pedagogik texnologiyalar nazariyasi va amaliyoti*. – Toshkent: TDPU, 2020. – 228 b.
4. Azizxo‘jayeva N.N. *Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat*. – Toshkent: O‘qituvchi, 2016. – 200 b.
5. Klarin M.V. *Pedagogik texnologiya: tushuncha va mohiyat*. – Moskva: Pedagogika, 2015. – 190 b.
6. Selevko G.K. *Zamonaviy ta’lim texnologiyalari*. – Moskva: Narodnoe obrazovanie, 2014. – 320 b.
7. Vygotskiy L.S. *Tafakkur va nutq*. – Toshkent: O‘qituvchi, 1995. – 280 b.
8. O‘zbekiston Respublikasi. *“Ta’lim to‘g‘risida”gi Qonun*. – Toshkent, 2020.
9. O‘zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta’limi vazirligi. *Boshlang‘ich ta’lim davlat ta’lim standarti*. – Toshkent, 2022.



ISSN (E): 2181-4570

CONFERENCE SPECIAL ISSUE

CROSSREF Prefix: 10.66301

“ZAMONAVIY TA’LIMDA SUN’IY INTELLEKTNI QO‘LLASHNING ISTIQBOLLARI VA MUAMMOLARI” XALQARO ILMIY-AMALIY ANJUMAN 22-23-MAY 2026-YIL